

Asia: VN/15021/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeuspoliittinen yhdistys - Rättspolitiska föreningen - Demla ry haluaa lausua hallituksen esityksestä laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta. Lausuntonaan yhdistys lausuu seuraavaa:

Maailman radio- ja tv-neuvosto on määritellyt yleisradiotoiminnalle neljä periaatetta: yleismaailmallisuus, monimuotoisuus, riippumattomuus ja itsenäisyys. Näiden periaatteiden mukaisesti yleisradiotoiminnan tulee olla saatavilla kaikille yhteiskunnan jäsenille tulotasosta, sosiaalisesta asemasta ja maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Lisäksi yleismaailmallisiin periaatteisiin sisältyvät yhteiskunnan demokraattiset ja kulttuuriset tavoitteet. Lisäksi yleisradiotoiminnan sisällön tulee olla monimuotoista ja -äänistä, rahoituksen tulee olla riippumatonta tietyistä poliittisista tai ideologisista katsantokannoista ja uutisoinnin tulee olla riippumatonta sekä asiapohjaista.

Euroopan yhteisöjen perussopimukseen liitetyn ns. Amsterdamin lisäpöytäkirjan mukaan jäsenmaiden harjoittama yleisradiotoiminta on suoraan liitännäistä kunkin jäsenvaltion demokraattisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin sekä yhteydessä median monimuotoisuuden säilyttämiseen. Yle tuottaa uutisointia ja tekstimuotoista sisältöä suomeksi ja ruotsiksi sekä vähemmistökielillä.

Yleisradiotoiminnan valtiontukia voi arvostella kansallisten ja kansainvälisten yksityisen sektorin toimijoiden puolelta kilpailua rajoittavana ja toimivia markkinoita häiritsevänä. Medialiiton tekemän kantelun mukaan Ylen lainsäädännöllistä tehtävää on tarkennettava ja Euroopan komissio yhtyi tähän kantelun kohtaan. Huomioitava on, että Medialiitto on media-alan yritysten edunvalvontajärjestö, jonka intressit ovat luonnollisesti liiketaloudellisia: Medialiiton ensimmäinen päämäärä Internet-sivujensa mukaan on "kasvun ja kehityksen mahdollistava oikeudellinen

ympäristö”. Demla haluaa muistuttaa, että tiedonvälitys on yhteiskunnallisesti tärkeä toimiala, jonka liika keskittyminen niin julkiseen kuin yksityiseen omistukseen on vältettävä.

HE:n mukainen muutos Yleisradiolain 7 §:ään, jossa tekstimuotoisen sisällön tulisi olla liitännäistä audiovisuaaliseen sisältöön, ei ole ongelmaton. Ylen kokoisen mediatalon lienee pääsääntöisesti helppo täyttää asetettavat uudet vaatimukset lisäämällä AV-materiaalia uutisjuttuihinsa. Ongelmallinen esimerkkitalanne on kuitenkin kansainvälinen urheilu- tai kulttuuritapahtuma, jonka audiovisuaaliseen sisältöön yksityisen sektorin toimija on ostanut yksinoikeudet Suomen alueella. Tässä tilanteessa Ylen voisi olla ongelmallista uutisoida tapahtumasta tekstimuodossa, sillä audiovisuaalista materiaalia uutisointiin ei voisi tällöin liittää. Valmistelussa on otettava huomioon yleisradiotoiminnan sisällöllisen monimuotoisuuden vaateet, myös esimerkin kaltaisissa ongelmallisissa tilanteissa.

Demla haluaa myös korostaa HE:ssäkin huomioitua negatiivista vaikutusta kansalaisten tiedonsaantiin ja sananvapauteen. Esityksen todetaan pienentävän maksuttoman journalismin saatavuutta verkkomedioissa, kun taas sananvapauden näkökulmasta sen lisääminen olisi perusteltua.

Demla muistuttaa, että nykypäivänä uutisointia seurataan erilaisilla sosiaalisen median alustoilla, joissa maksuttoman journalismin saatavuus on taattava demokraattisen ja moniäänisen yhteiskunnan säilyttämiseksi sekä vastatoimena valeuutisoinnille.

Demla katsoo myös, että lakiesityksen poikkeusten alaa tulee laajentaa nopeasti kehittyvistä uutistilanteista painoarvoltaan yhteiskunnallisesti merkittävään uutisjournalismiin. Monipuolinen, moniääninen ja faktapohjainen uutisointi on demokraattisen yhteiskunnan, sananvapauden ja julkisen asiapohjaisen keskustelun näkökulmasta ehkä tärkeämpää kuin koskaan. Näiden näkökohtien tulee painaa vaakakupissa, kun Ylen tehtäviä yhteensovitetaan kilpailuoikeutta sääntelevän lainsäädännön vaatimuksiin.

Demla ry:n puolesta

Virve Valtonen

puheenjohtaja

Valtonen Virve
Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry